

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Metsäkadon ja metsien tilan heikkenemisen torjuminen ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja biologisen monimuotoisuuden suojelemiseksi”

KOM(2008) 645 lopullinen

(2009/C 277/12)

Esittelijä: **Lutz RIBBE**

Komissio päätti 17. lokakuuta 2008 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 262 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon aiheesta

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Metsäkadon ja metsien tilan heikkenemisen torjuminen ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja biologisen monimuotoisuuden suojelemiseksi

KOM(2008) 645 lopullinen.

Asian valmistelusta vastannut ”maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 17. huhtikuuta 2009. Esittelijä oli Lutz **Ribbe**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 13.–14. toukokuuta 2009 pitämässään 453. täysistunnon (toukokuun 14. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 153 ääntä puolesta ja 5 vastaan 6:n pidättyessä äänestämästä.

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK on tyytyväinen komission tiedonantoon ja kannattaa sen tavoitteita. Niiden mukaan trooppisten metsien metsäkatot tai niiden tilan heikkeneminen pyritään vähintään puolittamaan vuoteen 2020 mennessä ja pysäyttämään vuoteen 2030 mennessä. Komitea odottaa, että EU toimii asiassa aiempaa huomattavasti pontevammin.

1.2 Vaikka tiedonannossa kuvattu kehitys saattaa joissakin tapauksissa osittain perustua paikallisväestön toimintaan (esimerkiksi kotitarveviljelyyn), vahinkojen perimmäiset syyt ovat muualla: useimmiten kyseessä ovat muutamat henkilöt tai osittain globaalisti toimivat yritykset, jotka saavat ympäristön, ilmaston, biologisen monimuotoisuuden ja paikallisväestön kustannuksella usein valtavia tuottoja ja jättävät kirjaimellisesti jälkeensä poltetun maan.

1.3 Tällaisen tilanteen syntyminen johtuu sekä komission aivan oikein kuvailemista suorista taloudellisista syistä yhdistettyinä epäselviin maanomistusoloihin sekä korruptoituneisiin tai tehotomiin hallintojärjestelmiin. Myös maat – EU mukaan luettuna – joihin tuotteita viedään, ovat pitkälti syyllisiä tilanteeseen. ETSK onkin tyytyväinen siihen, että komissio aikoo analysoida EU:n suoraan ja epäsuoraan osallisuutta ja vetää tästä johtopäätökset.

1.4 EU aikoo ottaa johtoaseman metsäkadon torjunnassa, mikä on hyvä päätös. On selvää, että kansainvälisen yhteisön on tässä yhteydessä myös annettava rahoituspanos. ETSK vetoaa kuitenkin kaikkiin poliittikkoihin tiettyjen periaatteiden säilyttämiseksi. Lähtökohtaisesti tulisi aina soveltaa saastuttaja maksaa -periaatetta. Tämä tarkoittaa, että jokaisen, joka – laillisesti – toteuttaa ympäristöä vahingoittavia toimia, on vastattava niihin liittyvistä kustannuksista. ETSK:n jo useaan otteeseen vaatimaa ulkoisten kustannusten sisällyttämistä hintoihin on näin ollen lopultakin edistettävä globaalisti, ja sen on oltava yhteensopiva

Maailman kauppajärjestön WTO:n periaatteiden kanssa. Saastuttaja maksaa -periaatetta ei saa heikentää periaatteella, jonka mukaan veronmaksajat ja yhteiskunta maksavat siitä, ettei ympäristöä tuhoata (*public pays principle*).

1.5 Maiden, jotka haluavat hyödyntää metsäkadon tai metsien tilan heikkenemisen korjaamiseen tarkoitettuja rahoitusvälineitä, tulisi tehdä selväksi, etteivät ne ole kiinnostuneita ”anekaupasta” vaan pitkäjänteisestä kestävästä kehityksestä. Laittomien hakkuiden ja laittoman puukaupan torjunnan on oltava eräänlainen ensimmäinen koetinkivi. Ei ole järkevää myöntää varoja maille ja maissa, jotka eivät edes ole – EU:n tuella tai ilman sitä – valmiita torjumaan aktiivisesti laittomia hakkuita.

1.6 Vaikkei vielä olekaan lopullisesti kehitelty yksittäisiä toimia, joita EU aikoo toteuttaa kyseisen globaalien ongelmien ratkaisemiseksi, on jo nyt selvää, että toimet ovat pääasiassa vapaaehtoisia (¹). Liberalisointiin ja globalisaatioon panostava kansainvälinen yhteisö saavuttaa kuitenkin nopeasti rajat, kun kyse on ekologisen ja sosiaalisen hyväksikäytön torjunnasta maailmanlaajuisesti. Tässä yhteydessä ei ole olemassa maailmanlaajuisesti tehokkaita välineitä, ja EU:n on huolehdittava ainakin siitä, ettei asianomaisia aloitteita enää pidetä WTO:n puitteissa ”kaupan esteinä”.

1.7 ETSK ymmärtää vapaaehtoisuuteen perustuvan toimintatavan, mutta odottaa, että EU tutkii viimeistään kolmen vuoden kuluttua väliarvioinnissa, ovatko toimet todella tehokkaita ja saavutetaanko tavoitteet. Jos metsäkatot ja metsien tilan heikkeneminen näyttävät jatkuvan, tulisi pohtia ”kovempia” keinoja.

(1) Ehdotus: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus puutavaraa ja puutuotteita markkinoille saattavien toimijoiden velvollisuuksien vahvistamisesta, asiakokonaisuus NAT/420, alustava lausunnotuonnos R/CESE 543/2009.

1.8 Sertifiointijärjestelmät ovat ensimmäinen mahdollisuus parannuksiin. Niitä tulisi soveltaa sekä kaikkeen maahantuotuun puutavaraan ja puutuotteisiin että muihin samoilta alueilta peräisin oleviin tuotteisiin (esimerkiksi rehu tai energiantuotantoon käytettävä biomassa).

1.9 Metsäkatot ja metsien tilan heikkeneminen on ETSK:n mielestä valitettavasti myös esimerkki siitä, että kehitys yhteistyöpolitiikka on ainakin tässä tarkasteltavilla alueilla pitkälti epäonnistunut. Ei ole kehitelty innovatiivisia, kehityskelpoisia eikä alueellisesti tarkoituksenmukaisia malleja, jotka olisivat johtaneet toisenlaiseen kehitykseen kuin nykyinen luonnonvarojen ryöstäminen. Ei kuitenkaan ole koskaan liian myöhäistä edistää asianomaisia lähestymistapoja paikallisväestön kanssa ja sen hyödyksi. EU:n tulisi sisällyttää strategiaan pohdintoihinsa asianmukaisia aloitteita demokraattisten rakenteiden kehittämiseksi ja kansalaisyhteiskunnan tukemiseksi. ETSK on tässä yhteydessä jälleen valmis antamaan panoksensa.

2. Euroopan komission tiedonanto

2.1 Komission tiedonannossa ei ole kyse vain EU:n metsäaloista. Siinä tarkastellaan pikemminkin kysymystä, miten tulevaisuudessa voidaan suojella nykyistä paremmin metsäaloja, jotka eivät vielä kuulu minkään kansainvälisen sopimuksen, esimerkiksi ilmaston suojelemissa sopimuksen, piiriin.

2.2 FAO:n arvioiden mukaan joka vuosi tuhoutuu noin 13 miljoonaa hehtaaria metsää. Se vastaa suurin piirtein Kreikan pinta-alaa. Metsäkadosta 96 prosenttia esiintyy trooppisilla alueilla, ja suurimmat metsien nettokatoluvut kirjattiin vuosina 2000–2005 kymmenessä valtiossa (2).

2.3 Jatkuvan metsäkadon syyt ovat yhtäältä moninaiset ja monitahoiset ja toisaalta suhteellisen yksinkertaiset. Komissio toteaa tiedonannossaan seuraavaa: "Metsät tuhoetaan, koska lyhyellä aikavälillä on kannattavampaa käyttää maata muihin tarkoituksiin" ja "[j]os maa voidaan valjastaa kannattavampaan, suuremman markkina-arvon tarjoavaan käyttötarkoitukseen, kuten hyödykkeiden tuotantoon, kynnys metsän hävittämiseen alenee." Toteamuksista ilmenee selvästi, että metsien täysin kestävämmällä hyödyntämisellä voidaan saada korkea liiketaloudellinen tuotto. "Olisi tärkeää tunnustaa, että yksi metsäkaton eniten vaikuttavista tekijöistä on taloudellinen."

2.4 Tähän mennessä hallitsemattoman metsäkadon muina syinä mainitaan perusrakenteiden kehittäminen. Lisäksi komissio toteaa seuraavaa: "Taustalla olevia välillisiä tekijöitä ovat tällöin useimmiten tehoton hallinto sekä maankäyttöpolitiikan puutteellinen täytäntöönpano ja epäselvät maanomistusjärjestelyt."

2.5 Tällaisen kehityksen seuraukset ovat moninaiset:

— Noin 20 prosenttia maailmanlaajuisista hiilidioksidipäästöistä johtuu kuvatusista metsäkadosta, eikä ole olemassa mekanismeja, joilla voitaisiin torjua tätä huomattavaa ilmastovaikutusta. Komission asiakirjalla tähdätään juuri tähän, myös vuoden 2009 lopulla Kööpenhaminassa järjestettävää ilmaston suojelemissa konferenssia ajatellen.

— Komissio tekee kuitenkin myös selväksi, että kyse ei ole vain maailmanlaajuisesta ilmaston suojelemissa. Maailman kasvi- ja eläinlajeista noin puolet elää trooppisissa metsissä. Metsäkadon lopettamisella annettaisiin myös merkittävä panos tavoitteelle pysäyttää biologisen monimuotoisuuden häviäminen, johon kansainvälinen yhteisö on myös sitoutunut.

— Tiedonannossa viitataan myös siihen, että metsäkadolla ja metsien tilan heikkenemisellä saattaa olla moninaisia kielteisiä sosiaalisia vaikutuksia etenkin köyhiin väestöryhmiin ja että alkuperäiskansat menettävät välittömän toimeentulonsa perustan.

2.6 Komissio esittää tiedonannossaan laskelmia trooppisten metsien taloudellisesta arvosta. Komissio viittaa muun muassa ennusteisiin, joiden mukaan jatkuvan metsäkadon myötä menetetään vuoteen 2050 mennessä viisi prosenttia koko maailman BKT:n arvosta (3), ja muistuttaa merkittävistä kasvihuonekaasupäästöjen vähentämismahdollisuuksista, jotka voitaisiin toteuttaa verrattain edullisesti hiilidioksiditonnia kohti.

2.7 Euroopan komissio toteaa yksiselitteisesti, että on ryhdyttävä "määrätietoisiin toimiin". Komissio esittää tavoitteeksi "maapallon metsäkadon pysäyttämistä viimeistään vuoteen 2030 mennessä ja trooppisten metsien bruttokadon rajoittamista vähintään puoleen nykyisestä vuoteen 2020 mennessä". Se aikoo esittää tavoitteen Kioton sopimuksen voimassaolon jälkeistä aikaa koskevilla neuvotteluilla.

2.8 Lyhyesti: komissio pitää välttämättömänä maailmanlaajuisen metsävarojen suojelemissa, ja EU:n olisi "otettava johtoasema metsäkatoon kohdistuvan maailmanlaajuisen toiminnan suunnittelemisessa".

2.9 Komission tiedonannossa mainitaan toiminta-aloja, joilla EU voisi antaa panoksensa nykyisen politiikan yhteydessä. Nykyisessä politiikassa

— esitetään yhtäältä mahdollisia toimia, joilla voidaan edistää kestävä kehitys periaatteiden mukaisesti tuotetun puutavaran ja puutuotteiden käyttöä. Tätä pidetään hyvin merkittävänä, sillä EU on yksi puutavaran ja puutuotteiden suurimmista kuluttajista. Pelkästään vuonna 2005 EU:hun tuotiin 83 miljoonaa kuutiometriä puutavaraa ja puutuotteita sellua ja paperia lukuun ottamatta. Komissio arvioi, että yli 19 prosenttia tuonnista on peräisin laittomista hakkuista.

— kehoitetaan toisaalta tutkimaan tarkemmin niiden unionin politiikanalojen "metsäyhteisöpuutusta", jotka eivät liity puusta valmistettuihin tuotteisiin. Näin ollen on määrää tutkia muun muassa sitä, "millaisia vaikutuksia on metsäkattoa todennäköisesti edistävien tuontielintarvikkeiden ja muiden hyödykkeiden (esim. liha, soijapapu, palmuöljy, malmit) kulutuksella EU:ssa". Tällaisten tutkimusten perusteella voitaisiin harkita poliittisia vaihtoehtoja kyseisten vaikutusten vähentämiseksi.

(2) Brasilia, Indonesia, Sudan, Myanmar, Sambia, Tansania, Nigeria, Kongon demokraattinen tasavalta, Zimbabwe ja Venezuela.

(3) Väliraportti "Ekosysteemien ja biologisen monimuotoisuuden taloudelliset näkökohdat", jonka on laatinut Pavan Sukhdev.

2.10 Nykyisen politiikan lisäksi komissio kiinnittää tiedonannossaan huomiota metsäkadon vastaisten toimien laajuuteen ja rahoituslähteisiin sekä mekanismeihin, joilla voitaisiin puuttua metsäkatoa edistävään politiikkaan.

- Komission toteuttaman vaikutusten arvioinnin mukaan metsäkadon puolittaminen vuoteen 2020 mennessä maksaisi arviolta 15–25 miljardia euroa vuodessa. Unioni katsoo, että ”kehittyneiden maiden on osoitettava — huomattavia rahamääriä —.”
- Komissio esittää erilaisia ajatuksia mahdollisista laadittavista rahoitusmekanismeista. Komissio ei pidä metsätalouden toimenpiteiden sisällyttämistä hyvityksinä EU:n päästökauppajärjestelmään tässä vaiheessa realistisena, sillä metsäkadosta aiheutuvat päästöt ovat noin kolme kertaa suuremmat kuin EU:n päästökauppajärjestelmällä säänneltävä päästömäärä. Jos EU:n päästökauppajärjestelmän rinnalle kuitenkin perustetaan maailmanlaajuisia muita päästökauppajärjestelmiä ja jos ne nivotaan keskenään, voitaisiin tällaisia hyvityksiä käyttää metsien suojelun rahoitukseen.
- Huomattava osuus EU:n rahoituksesta voitaisiin silti saada päästöoikeuksien huutokauppatuloista. Jos rahoitukseen käytettäisiin viisi prosenttia odotettavista tuloista (arviolta 30–50 miljardia euroa), olisi vuonna 2020 käytettävissä noin 1,5–2,5 miljardia euroa.

2.11 EU:n tavoitteena ilmastopuitesopimuksen yhteydessä on perustaa vuosiksi 2013–2020 kansainvälisesti tuettu kannustinohjelma metsäkadon ja metsien tilan heikkenemisen rajoittamiseksi kehitysmaissa.

- Tähän voisi sisältyä sellaisen maailmanlaajuisen metsähiilimekanismin perustaminen, jonka avulla kehitysmaat kykenisivät auttamaan yhteisen maailmanlaajuisen päästöjen vähennystavoitteen saavuttamisessa toteuttamalla toimenpiteitä, joilla vähennetään metsäkadosta ja metsien tilan heikkenemisestä aiheutuvia päästöjä. Mekanismin institutionaalisia ja toiminnallisia puitteita ”ei ole vielä määritetty”.
- Pitkän aikavälin tavoitteena on ottaa metsäkato mukaan hiilimarkkinoille.

3. Yleistä

3.1 ETSK on tyytyväinen komission tiedonantoon sekä siihen, että EU katsoo velvollisuudekseen ottaa johtoaseman ratkaistaessa vuosikymmeniä tiedossa ollutta ja moneen otteeseen käsiteltyä ongelmaa. Tulossa olevat neuvottelut ilmastonsuojelusopimuksesta tarjoavat tätä varten oivallisen kehityksen.

3.2 ETSK kritisoi ja pahoittelee ensinnäkin sitä, että kansainvälinen yhteisö on tähän asti seurannut metsien tuhoamista enemmän tai vähemmän passiivisesti. Perusteita metsien tuhoamista estäviin toimiin on ollut yllin kyllin. Metsien tuhoamiseen tai metsien tilan heikkenemiseen liittyvä lajien väheneminen tai alkupe räisväestöjen välittömän toimeentulon perustan tuhoutuminen, työntekijöiden ilmeinen hyväksikäyttö tai pienviljelijöiden karkottaminen perinteisiltä viljelymailtaan eivät suinkaan ole uutta tietoa. Ilmastonsuojelu on siis vain uusi lisäsyö puuttua vanhaan ongelmaan toivottavasti entistä pontevammin.

3.3 ETSK ymmärtää vielä jossain määrin komission näkemyksen, jonka mukaan tässä tarkasteltavassa tiedonannossa ”ei pyritä esittämään lopullisia ratkaisuja metsäkatoon liittyviin lukuisiin ongelmiin”. Komitea odottaa kuitenkin komissiolta, ettei aiheen käsittelyä enää lykätä. On lopultakin ryhdyttävä toimiin.

3.4 Komitea on tyytyväinen komission selkeisiin näkemyksiin metsien tuhoamisen syistä. Komissio toteaa nimenomaan, että lyhytnäköiset taloudelliset intressit aiheuttavat kyseiset täysin kestävän kehityksen vastaiset maankäyttötavat. Niiden yhdistyessä toisinaan täysin epäselviin maanomistusoloihin sekä olemattomiin, heikosti toimiviin tai joskus täysin korruptoituneisiin hallintojärjestelmiin saadaan aikaan tuhoa, joka on erittäin ongelmallista globaalista näkökulmasta ja jättää usein paikallisväestön tarpeet täysin huomiotta.

3.5 ETSK myöntää luonnollisesti, että ihmisille on kaikilla maapallon alueilla tarjottava taloudellisia kehitysnäkymiä. Komitea on jo vuosia pyrkinyt löytämään asiaan ratkaisuja tiiviissä vuorovaikutuksessa esimerkiksi Keski-Amerikan, Latinalaisen Amerikan, Intian ja Kiinan kansalaisyhteiskunnan ryhmien kanssa. Komission tiedonannon aiheena olevalla maailmanlaajuisella metsien tilan heikkenemisellä ja metsien tuhoamisella ei kuitenkaan ole mitään tekemistä tarkoituksenmukaisen aluekehityksen kanssa. Tällaista ihmisten ja ympäristön hyväksikäyttöä ei voida hyväksyä, eikä toiminnassa ole häivähdystäkään kestäväan kehitykseen perustuvasta lähestymistavasta.

3.6 Massiivisen metsäkadon maissa toistuu usein ilmiö, että lukuisat maanviljelijät hakkaavat ja polttavat metsiä hyödyntääkseen maaperää maanviljelykseen ja karjankasvatukseen. Epäoikeudenmukainen maanjako ja maatalouspolitiikan puuttuminen kyseisillä alueilla johtavat luonnonvarojen kestäättömään tuhlaukseen.

3.7 Metsien hyödyntäminen kyseisillä alueilla hyödyttää usein vain häviävän pientä osaa ihmisistä tai osittain globaalisti toimivista yrityksistä, jotka saavat ympäristön, ilmaston, biologisen monimuotoisuuden ja paikallisväestön kustannuksella usein valtavia tuottoja ja jättävät kirjaimellisesti jälkeensä poltetun maan. Lukuisat myönteiset esimerkit kuitenkin osoittavat (4), että toisinkin voidaan toimia. Paikallisia resursseja voidaan hyödyntää kestävästi, ja paikallisväestöä varten voidaan näin luoda uusia tuloja kehitysnäkymiä. Tällaisia esimerkkejä on edistettävä.

(4) Esimerkiksi saksalaisen Hohenheimin yliopiston ja filippiiniläisen Leyte State Universityn yhteistyöhanke *Rainforestation farming*, ks. <http://troz.uni-hohenheim.de/innovations/InnovXtr/RFFS/>.

3.8 Vaikka ylihyödyntämisen vaikutukset ilmenevät ennen kaikkea itse paikalla välittömästi ja selkeästi, niillä on – ilmastomuutosta ja biologisen monimuotoisuuden heikkenemistä ajatellen – myös globaali ulottuvuus. Metsien tuhoaminen vaikuttaa siis meihin kaikkiin. Meidän kaikkien on myös annettava panoksemme ongelmien ratkaisuun.

3.9 Kehittyneiden maiden näkökulmasta ei ole järkevää arvostella kärkeästi kehitysmaiden dramaattista tilannetta. Myös me olemme osa ongelmaa: huomattavaa osaa saaduista tuotteista – useimmiten kyseessä ovat jalostamattomat raaka-aineet tai tuotteet, joilla on alhainen jalostusaste – ei myydä itse paikalla vaan paljon kauempana, usein kehittyneissä maissa. Myös Euroopassa on siis kysyntää kyseisistä ”edullisista” tuotteista.

3.10 Näin ollen komissio tarkastelee täysin oikeutetusti kolmea kysymystä:

1. Miten suuri osuus EU:lla on kehitysmaiden metsien tuhoamisessa (ja miten osuutta voidaan pienentää)?
2. Miten EU (ja sen jäsenvaltiot) voivat yhtäältä estää laittomia toimia eli metsien tuhoamista, jota ei voida pitää asianomaisen valtion intressien mukaisena? Miten voidaan toisaalta kehittää hyödyntämismuotoja, jotka ovat kestävästi kehityksen periaatteiden mukaisia ja joissa otetaan huomioon paikallisyhteisön tarpeet?
3. Miten voidaan kehittää rahoitusmekanismeja, joilla poistetaan paine metsien tuhoamiseen?

3.11 ETSK on tyytyväinen siihen, että komissio toimii tiiviisti yhdessä muiden toimielinten kanssa täydentääkseen ilmaston- ja biologisen monimuotoisuuden suojelusta käytävää keskustelua taloudellisilla tiedoilla. Tästä ovat esimerkkeinä Sternin raportti, jonka mukaan ilmastonsuojelun laiminlyönti koituu kalliimmaksi kuin kunnianhimoisen toiminnan muuttaminen, tai komission tiedonannossa mainittu Sukhdevin raportti, jossa annetaan tietoa suojatun biologisen monimuotoisuuden taloudellisesta arvosta.

3.12 Kyseiset tutkimukset ja laskelmat ovat myös hyviä esimerkkejä siitä, että niissä mainitut kansantalouden luvut ovat tällä hetkellä vain paperia. Ne eivät nimittäin paranna BKT:tä, niitä ei oteta huomioon yritysten taloudellisissa tuloksissa eikä niillä käydä kauppaa pörssissä. Päinvastoin: metsien tuhoamista koskeva esimerkki tuo enemmän kuin selvästi esiin nopean voitontavoittelun (metsien tuhoamisen syy) ja pitkän aikavälin kansantaloudellisten kokonaisintressien (metsien säilyttäminen ilmastonsuojelun ja biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen vuoksi) erittäin jyrkän eron.

3.13 Resurssien ryöstökäyttö on yleisen edun vastaista. Ennen kaikkea on vastattava suuremman haasteeseen sisällyttää lopultakin ulkoiset kustannukset hintoihin ja näin edistää tavan takaa suositetun aiheuttajaperiaatteen läpimurtoa. Mainitut tutkimukset ja myös komission tiedonannossa mainitut luvut antavat hyviä viitteitä siitä, minkälaisista summista tässä yhteydessä on kyse.

3.14 ETSK on tietoinen siitä, että – kuten komission asiakirjassa todetaan – on pohdittava myös kannustimia, joilla voidaan rajoittaa metsien tuhoamista. ETSK:lle on kuitenkin hyvin tärkeää muistuttaa siitä, että tässä yhteydessä on noudatettava seuraavaa keskeistä periaatetta: julkisia varoja ei saa myöntää yrityksille tai yksityishenkilöille kannustimena, jolla estetään yleistä hyvää vahingoittava toimenpide. On aina pyrittävä luomaan maailmanlaajuisesti sellaiset perusedellytykset, että vahingollisia toimia voidaan välttää. Tämän tärkeän periaatteen on oltava myös EU:n ohjenuorana Kööpenhaminassa käytävissä neuvotteluissa. Meidän on sovellettava metsien tuhoamisen vastaisissa toimissamme johdonmukaisesti saastuttaja maksaa -periaatetta (*polluter pays principle*), emmekä saa korvata sitä periaatteella, jonka mukaan yhteiskunta maksaa siitä, ettei metsiä tuhota (*public pays principle*).

3.15 Valtioiden, jotka vastedes haluavat hyödyntää asianomaisia rahoitusvälineitä, tulisikin tehdä selväksi, etteivät ne ole kiinnostuneita ”anekaupasta” vaan pitkäjänteisestä kestävästä kehityksestä. Metsäkadon yhteydessä laittomien hakkuiden ja metsien tilan heikkenemisen torjunta voisi olla eräänlainen koetinkivi. Asianomaisten maiden tulisi tehdä selväksi, että ne toimivat – kansainvälisen yhteisön tuella tai ilman sitä – vakavasti kyseisten laittomien käytänteiden lopettamiseksi. ETSK:n mielestä on tärkeää muistuttaa, ettei kyse ole laittoman toiminnan laillistamisesta vaan sen lopettamisesta. Vain näin tilannetta voidaan parantaa huomattavasti.

3.16 Toisaalta asianomaisten valtioiden tulisi tuoda esiin kiinnostuksensa innovatiiviseen, kestäväpohjaiseen ja alueellisesti tarkoituksenmukaiseen kehitykseen, jonka avulla voidaan torjua metsäkatoa tai metsien tilan heikkenemistä.

4. Erityistä

4.1 Komission tiedonanto on monin paikoin melko epähavainnollinen, mikä johtuu osittain puutteellisesta tietopohjasta, osittain keskeneräisistä ajatuksista.

4.2 Jollei EU ala työstää nykyistä paljon intensiivisemmin metsäkadon vastaisia suunnitelmia, se on vähitellen vaarassa joutua syytetyksi mielenkiinnon puutteesta.

4.3 Vastuussa olevat viranomaiset ja poliitikot ovat jo aivan liian kauan seuranneet metsien tuhoamista sekä sitä, että laittomista hakkuista saatuja tuotteita tulee Euroopan satamiin. Vaikka toimitusten jäljittäminen voi usein olla vaikeaa esimerkiksi sen vuoksi, että tuotteet on sisällytetty toisiin tuotteisiin tai koodit ovat muuttuneet, vaikuttaa siltä, että ei ole todellista tahtoa korjata tilanne. ETSK odottaa, että EU puuttuu tähän maailmanlaajuisesti keskeiseen kysymykseen nykyistä paljon pontevammin. ETSK ilmaisi hiljattain olevansa tyytyväinen siihen, että EU aikoo luopua kokonaan hyljetuotteiden kaupasta, vaikka Kanadan hallitus sallii hylkeiden pyynnin. Kansalaisyhteiskunta odottaakin tämän esimerkin mukaisesti, että metsien suojelun yhteydessä toimitaan yhtä tiukasti.

4.4 Tiedonanto on epäselvä esimerkiksi tarkasteltaessa kysymystä siitä, missä määrin EU:ssa suuressa mitassa harjoitettava rehuntuonti on suoraan tai epäsuorasti vastuussa metsien tuhoamisesta ⁽⁵⁾. Asiasta on käyty yhä uudelleen ristiriitaisia keskusteluja, ja myös komission asiakirjassa tarkastellaan kysymystä (ks. kohta 2.9). Asian selventämiseksi ETSK kehottaa komissiota vauhdittamaan pikaisesti suunniteltuja tutkimuksia siitä, "millaisia vaikutuksia on metsäkatoa todennäköisesti edistävien tuontielintarvikkeiden ja muiden hyödykkeiden (esim. liha, soijapapu, palmuöljy, malmit) kulutuksella EU:ssa".

4.5 Komitean mielestä EU:n tulisi agropolttoaineiden raaka-ainetuotantoon sovellettavien kestävyyskriteerien tapaan laatia pikaisesti kestävyyskriteerit esimerkiksi rehuille, puutavaralle tai puutuotteille. Vaikka jääkin nähtäväksi, miten kyseisten kriteerien yleinen valvonta voidaan epäselviä maanomistusoloja ja huonoa hallintoa ajatellen suunnitella ja toteuttaa, ajatus on lähtökohtaisesti tärkeä ja oikea. Jotta asianmukaiset kestävyyskriteerit olisivat tehokkaita pitkällä aikavälillä, ne on sisällytettävä sitovasti maailmankaupan pelisääntöihin.

4.6 Metsäkato on hyvä osoitus siitä, että liberalisointiin ja globalisaatioon panostava kansainvälinen yhteisö saavuttaa nopeasti rajat, kun kyse on ekologisen ja sosiaalisen hyväksikäytön torjunnasta maailmanlaajuisesti. Tässä yhteydessä ei ole olemassa maailmanlaajuisesti tehokkaita välineitä, ja EU:n on huolehdittava ainakin siitä, ettei asianomaisia aloitteita enää pidetä WTO:n puitteissa "kaupan esteinä".

4.7 ETSK ymmärtää, ettei vielä ole olemassa selkeitä suunnitelmia toimien rahoittamiseksi. Ilmastonsuojelusta käytäviä neuvotteluja onkin hyödynnettävä asian edistämiseksi.

4.8 Tulevaisuudessa kyse ei kuitenkaan ole vain varojen siirrosta tietyin edellytyksin (ks. edellä). Ennen kuin asiasta käytävät neuvottelut voidaan päättää menestyksekkäästi, on asianomaisissa maissa luotava tärkeät edellytykset ongelmien ratkaisemiseksi. Jos paikallisväestöllä ei ole toimivia demokraattisia osallistumisoikeuksia alueensa kehittämiseksi ja jos alkuperäisväestön (kyse on noin 60 miljoonasta ihmisestä!) tai pienviljelijöiden oikeuksia ei tunnusteta ja jos hallinnot eivät kykene toimimaan (korruptio), ei kyetä pysäyttämään usein laitonta ryöstökäyttöä eikä laatimaan tarkoituksenmukaisia kehityssuunnitelmia. Komission tiedonannossa näitä seikkoja tarkastellaan tuskin lainkaan, mikä on huomattava puute.

4.9 Metsäkato ja metsien tilan heikkeneminen on ETSK:n mielestä valitettavasti myös esimerkki siitä, että kehitysyhteistyöpolitiikka on ainakin tässä tarkasteltavilla alueilla pitkälti epäonnistunut. Ei ole kehitelty innovatiivisia, kehityskelpoisia eikä alueellisesti tarkoituksenmukaisia malleja, jotka olisivat johtaneet toisenlaiseen kehitykseen kuin nykyinen luonnonvarojen ryöstäminen. Ei kuitenkaan ole koskaan liian myöhäistä edistää asianomaisia lähestymistapoja paikallisväestön kanssa ja sen hyödyksi. EU:n tulisi sisällyttää strategiaan pohdintoihinsa asianmukaisia aloitteita demokraattisten rakenteiden kehittämiseksi ja kansalaisyhteiskunnan tukemiseksi. ETSK on tässä yhteydessä jälleen valmis antamaan panoksensa.

Bryssel 14. toukokuuta 2009

*Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Mario SEPI*

⁽⁵⁾ Sama koskee luonnollisesti muun muassa agropolttoaineita.